

KONTRA FERENC A heréskerti járat

Amíg a buszra várok, a virágüzlet kirakatát bámulom. Talán itt a legnagyobb a választék az egész városban. Néhányan mintha csak azért térnének be, hogy beleszívjanak egy jó nagyot a virágok illatába, a fűszeres levegőbe, mintha odabent tavasz lenne, körülsettenkedik a hatalmas, tarkasággal teletűzdelt kerámiavázákat. Mély lélegzetet vesznek, úgy sétálnak ki, és a tüdejükben elviszik magukkal az illatot.

De az is lehet, hogy az árak láttán alig kapnak levegőt, ezért sietnek el olyan gyorsan. Vannak mégis, akik maradnak, sőt türelmesen várakoznak. Ezúttal azért szaporodik fel a sor odabent a pult előtt, mert két temetésre való ikebanát raknak össze tintával felszívott margarétából, hogy jó messzire kékeljen majd a temetőben.

Egyre többen várakozunk és nézelődünk. Képzletben mindenki összevágatja magának azt a néhány szál virágot, amivel majd megörvendeztetne valakit, összeszámolja, hogy mennyibe kerül, milyen csomagolás illene hozzá, a celofán-választék nem valami bőséges, ráadásul igencsak giccses. Az igazán divatos csokrok nem is emlékeztetnek már csokorra, és vékony nyers kötéllel vannak körütekerve, amelyek nedvesség hatására kócbundát eresztenek. Mint a hajókötelek a csónakkikötőben.

Mellettem egy fiatal férfi az anyjával azon tanakodik, hogy milyen virágot vigyenek a kórházba. Mert a kismamát látogatják meg. Beszélgetésükből kiderül, az újdonsült apa mennyire büszke arra, hogy fia született. Nagyon szeretheti a feleségét, hát persze, mert a pipacs-vörös, kétségtelenül érzéki rózsák felé mutat:

„Milyen szép lenne, mondjuk, háromszálmnyi belőlük azzal a világoszöld, ritka levelű páfránnyal!”

A fiatalember anyjának arcán ebben a pillanatban végigkövethető a metamorfózis, amint érző szívű, segítőkész anyából egyszerűen pikkelyes anyóssá vedlik át:

„Nem értesz hozzá! Kórházba rózsát? Az elhervad. A páfrány pedig temetésre való. Fehér szegfűt veszünk, az illik az újszülötthöz, öt szálat, az pontosan annyiba kerül, mint a három szál rózsza.”

Beáll a megállóba a busz. Lassan poroszkálunk fel, mert sofőrcsere van, áll a motor, és várni kell. Erről a borzas szőke nőnek eszébe jut valami, de nem akad ismerős, akivel megoszthatná, ezért szabad előadást tart mindannyiunknak arról, hogy a beltérben fogy az oxigén, és ez a tegnap este történeteket jutatta eszébe, az osztrák határon albánokat csempészett egy fuvarozó

hermetikusan zárt pótkocsiban, a vajat szokták ilyenben szállítani, tulajdonképpen hűtőkocsi, csak erre az alkalomra a sofőr kikapcsolta a hűtőberendezést, hogy ne fázzanak, de a légcserejt elfelejtette bekapcsolni, tizenketten fulladtak meg, éppen egy tucat ember, ahányan az apostolok voltak, éppen karácsony előtt ez nem lehet véletlen, és a sofőr lehetett az Antikrisztus, a tizenkettes szám misztériumát felfogták?, inkább lett volna hideg, akkor biztosan túlélük, de a szerencsétlenek tehetetlenül vergődtek, mint bálnák a parton, minden megtakarított pénzüket a szabadulásra költötték, véres volt a kezük, mert utolsó erejükkel is a kamion oldalát ütötték, a tíz körmükkel kaparták, de a sofőr úgy felerősítette az esti meccs rádióközvetítését, hogy nem hallotta a zajt, a szerencsétlenek bent letépték az ingüket is, hogy könnyebben kapjanak levegőt, de hiába, a víz alatt sem bírja ki sokáig az ember, ez ahhoz hasonlít, nem gondolják?!

Ekkor egy sovány, szemüveges nő, aki eddig háttal állt neki, most idegesen szembefordul vele, magából kikelve szól rá, hogy azonnal hagyja abba, mert már nem kap levegőt, az ablakok mind csukva vannak, nagyon meleg van idebenn, és egyre rosszabbul érzi magát.

Előttem két nyugdíjas nő ül. Az egyik jólöltözött, a másikon kopott kabát, a fején horgolt sapka. Az ölében tartja a kétrészes bádóg ételhordót.

„Mit adtak ma”, kérdi kíváncsian, de alig palástolt lenézéssel a jómódú hölgy. Aligha lehet a barátnöje, legfeljebb a szomszédasszonya, mert olyan foghegyről beszél vele.

„Bableves van minden csütörtökön.”

„Nem szeretem a bablevest”, húzza el a száját.

„De én kénytelen vagyok az ingyenkonyhára, akarom mondani: a szeretetkonyhára járni, különben felkopna az állam, és nem is olyan rossz. De tényleg!”

És leveszi az ételhordó tetejét. Erre sokan odapillantanak, hogy milyen.

„Nehogy rám öntsd ezt a lötytyöt! Az elefántcsontszínű műbőr kabátomról sohasem mosnám le ezt a moslékot!”

„Ugyan, hiszen áll a busz. Majd ha elindult, visszateszem a tetejét.”

„És te ezzel jóllaksz? Nálam a macska többet megesszik ebédre.”

„Látod? Adnak hozzá két szelet kenyeret. És itt van a tetején egy jókora darab húsos szalonna!”

Az arcán kissé együgyű, gyerekes boldogság ütközik ki, két ujjával kiemeli a szalonnadarabot, csorog róla a vörös, zsíros rántás. Abban a pillanatban indul a busz.

A borzas szőke nő, aki a közelben áll, elsikoltja magát. A többiek közömbösen nézik, hogyan csusszan le a szalonnadarab az elefántcsontszínű műbőr kabátban. A sofőr a münépenét sugárzó adóra tekeri a rádiót.

Hógolyóval dobálják a gyerekek az ablakokat minden kanyarban. Az iskola előtt egy kislány száll fel, nagyobbacska már, harmadikos-negyedikes lehet, a háton is hordható iskolatáskája mindenesetre két számmal nagyobb, nehogy egyhamar kinője. Helyet foglal az ajtó mellett az éppen szabaddá vált ülésen. Pillanatok alatt elfoglalják a többit a felnőttek. Korábban is megfigyeltem már, hogy élemedett, agyonfestett hölgyek milyen agresszíven harcolnak az ülőhelyért, még akkor is, ha csak két megállót utaznak, éppenséggel annyit állhatnának, ha már a fodrászt, a pedikűröst meg a kozmetikust végigvárták. Mielőtt még sokan eltátanák a szájukat e sületlenségek olvastán, és nem kapnának levegőt felháborodásukban, mint idült betegek a tüdőgondozóban, elmondom, hogy a felnőttek gyakran nagyon is arrogánsan ragaszkodnak olyan előjogokhoz, amelyek nem illetik meg őket. Természetesen nem a terhes nőkről, a végső stádiumban levő AIDS-esekről és a hadirokkantokról beszélek, hanem a sárkányokról.

De maradjunk a konkrét példánál. A borzas szőke nő szorosan odaáll az iskolatáskás kislány széke mellé, olyan szúrós tekintettel néz a gyerekekre, hogy attól egy labda is kipukkadna. A gyerek pedig mit sem sejtve sodorgatja az órarendjét, belefeledkezik a böngészésébe, nem csoda, a fene sem tud eligazodni ennyi rövidített óra meg pedagógussztrájk között.

A borzas szőke nő megint hangos monológba kezd a mai diákok viselkedéséről:

„Bezzeg azelőtt tudták: fel kell pattanni az ülésről, ha egy felnőtt közeledik, és jó hangosan hellyel kínálni, de manapság teljesen elszemtelenedtek; ez a pimasz a füle botját sem mozdítja!”

A hölgy a didaktikájához társat keres, ne legyen annyira nyilvánvaló, hogy saját magának szeretné megszerezni az ülőhelyet. Rábök a mellé álló őszes úrra, aki a kislány fölött kapaszkodik egy jókora aktatáskával. A kanyarban idebb-odább csúszik a rúdon.

„Itt van ez az öreg ember, alig áll a lábán, a kisaszszony meg itt terpeszkedik a széken, ahelyett, hogy azonnal felállna! Mondd csak, melyik iskolába jársz?”

Az idősebb úr aktatáskáját leengedi, és meglepetten fordul a borzas szőke nőhöz:

„Miért lennék én öreg ember? Legalább olyan fiatal vagyok, mint ön. Miért bántja ezt a gyereket? Önnek legalább múltja volt... Miért gondolja, hogy ránk, idősebbekre fel kell néznie ennek a gyereknek? Én szégyellem azt, ami ebben az országban történt, a gyerekek előtt restellem magam elsősorban, ezért át szoktam adni a helyemet – nekik, mert ők nem tehetnek semmiről.”

A sugárút jelzőlámpájánál kell a legtöbbet várni, figyeltek erre az ablakmosók is, mivel néha a következ-

ző színváltásnál sem lehet átjutni a dugó miatt, lemosható ennyi idő alatt legalább három szélvédő, a suhancok fűgén dolgoznak, aztán bekopognak némi apróért, amit meg is kapnak.

A busz magasából minden jól látható. A kéregetés szokatlan módja tűnik fel. Két fiatalasszony szoptat a járdaszíveten, a kipufogógáztól szürke szmogban, jókora delfines strandtörülközőbe göngyölt csemetéiknek kibontják egyik mellüket.

A hátitáskás iskolások izgatottan kémlelik a jelenetet a buszablakból, az orrukat is az üveghez nyomják. A kéregetőknek szép hosszú, fekete hajuk van, hagyják, lobogtassa csak a szél, ettől nyújt még kiszolgáltatottabb látványt az anyaság, egyik karjukkal a csemetéjüket karolják át, a másikkal jó erősen megkopogtatják a személygépkocsik tetejét, egyértelmű gesztust téve, hogy ők bizony szoptatnak, ezért szánják már meg őket. A legtöbben a zsebükbe is nyúlnak, és adtak némi pénzt a hányatott sorsú amazonoknak.

„Micsoda szemérmelenség”, jegyzi meg a borzas szőke nő.

„Miért volna az”, kérdez vissza a valamivel alacsonyabb, szemüveges nő, aki már az elhunyt albánokról szóló történetet sem tudta elviselni. „A férfiak szeretik a szemüket a nők mellén legeltetni. Gondolom, éppen azért mutogatják.”

„De ez akkor is csalás, mert tudják, hogy a gépkocsivezetők többsége férfi, és kihasználják a tájékozatlanságukat.”

„Mi a baj ezzel, nem tilos nyilvános helyen a szoptatás.”

„Az benne a csalás, hogy a pillanatnyi látványra építenek, ami valójában megtévesztő. Visszaélnék az anyaság szentségével. Színészkedés az egész. Nézze meg jobban!”

„Nem vagyok rájuk kíváncsi.”

„De nézze csak a gyerekeket, már régen kinőttek a szopós korból, eltakarja végtagjaikat a csomagolás, csak játszanak a mellbimbóval, eszükben sincs a szájukba venni, régen nem szopnak. Ezek a lányok még nem is szültek, csak kölcsönkérték őket a pénzszerzéshez. De ez csak innen fentről, a buszból látszik. A férfiak pedig tényleg nem a túlkoros csecsemőket bámulják, amíg a lámpa zöldre vált.”

Egy kisfiú hangja tölti be egyszerűen a busz hátsó részét. Egyedül ül, akár a felnőttek, rálehel az üvegre, firkál valamit rá az ujjával, ákombákomjain át fürkészi a hógolyózó gyerekeket odakinn. Aztán befelé fordul. Mindenfélét kérdez, elmondja véleményét a néni szatyráról, csupa oroszánkirályból áll, van rajta tucatjával az ordító oroszánkirályból.

„Megint megnézzük otthon DVD-ről, ha hazaértünk, ugye, apa?”

Nem is lenne ebben a csacsogásban semmi különös, ilyenek a gyerekek, életkori sajátosságuk a kíváncsiság, a meglepő csak az, hogy a kisfiúnak nem a mamája válaszol, hanem a papája, mert vele utazik, példás családapa benyomását kelti, miért ne lenne büszke a talpraesett kisfiára. A jelenet olyan idilli, hogy többen végigjártják rajtuk a tekintetüket. Talán ezért tűnik váratlanul anakronisztikusnak a leszállás jelene.

„Gyere, kis bohóc, felemellek”, mondja a papa, lehajol a gyerekért. Ebben a mozdulatban benne van a törődés, a gyengédség, és ahogy az arcuk közel került egymáshoz, szembeötlően egyformák, le sem tagadhatja a hasonlóságot: igazi apja fia. A jelenetnek csupán egyetlen szépséghibája van. Ahogy a papa előredőlt, a farmerkabátja felcsúszott, éppen csak annyira, hogy látni engedte a derekába, pontosabban hátul a nadrágjába nyomott stukker fémes markolatát.

Volt benne valami oda nem illő. Egy lőfegyvernek még a legócskább westernben is tokja van, és a párbajhősök nem a gatyájukból rántják elő, hanem az oldalukon csüngő mives bőrtokból. Persze Kirk Douglas, John Wayne vagy Henry Fonda filmszerepe nem a fegyverviselési, illetve -titkolási szokásokról szól, ők nem sunyin hurcolták az éles történetet, szerepük szerint jók vagy rosszak megtestesítői voltak, de nem gyávák, hanem szemtől szemben álltak ki egymás ellen. De kik ezek a buszokon, az utcákon, a kafanákban, akiknek a kabátja alatt urbánus népviseletként kivehető a kaliber sziluetdje is? A mi polgártársaink.

Ugyanitt, a kocsmasoron száll le a borzas szöke nő. A szétcsapódó ajtó keskeny sávján át látszik a puhán szállongó hó. Egy csoport pirszinges fiatal nyomul fel a buszra. Megrázzák magukat, mint a kutyák.

A sofőr rövid ujjú ingben hajt, az utasok homlokán kiütözik a veríték. Pedálra jár a mozgás, gázra és fékre, ahogy lendül a jármű lámpánál és kanyarban a végállomás felé, úgy dőlnek előrébb és hátrább az álldogálók, körülgázzák elfoglalt helyüket, mint akik nyújtógyakorlatokat végeznek. Ahogy szétnéznek az utasok között, semmi sem utal arra, hogy a mostani este szentebb lenne más, hasonló késő délutánoknál, amikor korán sötétedik, és beestelednek az arcok munkából hazafelé jövet. Nincs rajtuk semmi emelkedettség. A megszokott környezetben csak egyetlen részlet szokatlan: az átlátszó nejlonzacskó, benne kétkilónyi nagy szemű szőlővel, nagy tálba képzelt ennyit az ember egy ünnepi asztalon. Aztán a tekintetem feljebb vándorol a szőlőt tartó vékony kézen. Nem ül le, pedig volna hely a buszvezető mögött, meg éppen mellettem is. A városközponttól kifelé haladva ritkulnak lassan az utasok, sok a leszálló a vasútállomásnál, belátható az utastér.

Biztosra veszem, hogy a szőlős nő lesz a továbbiakban ennek az utazásnak a főszereplője, lógó kezében a zacskó hol ide, hol oda verődik, egyáltalán nem érdekli, mi lesz a törekeny gyümölcsből, mire hazaér vele, csak néz kifelé a behelt ablakon, mintha bármit is látna, mintha attól félne, hogy elvétí az állomást. Az áruház neonkarácsonyfája mellett haladunk el; ettől hirtelen megváltozik az arckifejezése, és cérnahangján már a szöveg is kivehető: O holy night, the stars are brightly shining; it is the night of our dear Savior's birth! Long lay the world in sin and error pining, till He appeared and the soul felt its worth. Tapintatosan ellépnek mellőle az utasok. Csontsovány alakja, földig érő fekete balonkabátja most még kiszolgáltatottabbá teszi. Az alatta ülő férfi legszívesebben felugrana, de türtőzteti magát, ráharap alsó ajkára, ettől fehér sormintát alkotnak rajta a fogai. A következő állomáson felszáll két mit sem sejtő, munkászubonyos hómunkás. A cérnavekony hangon előadott dalocska hallatán egyikőjük hangosan megkérdi:

„Hehe! Fízett valaki a produkcióért a »művésznőnek«?”

Megrökönyödve fordítja feléjük a tekintetét:

„A szótlanság senkit nem zavar? Csak ránt rajtunk a busz, mintha marhákat szállítana. Csak bámul mindenki maga elé, közben azt sem tudja, miért úsznak a bálnák csoportosan a partra meghalni.”

Az alatta ülő utas, akinek majd szétrobban feje a méregtől, most fojtott hangon megszólal:

„Aranyoskám, a következő megállónál leszállunk, nincs messze a lelki segélynyújtás, engedje meg, hogy odakísérjem! Majd tolmácsolok.”

A nő abbahagyja az éneklést, és emancipált hanghordozással kikéri magának az elmeállapotára vonatkozó célzást. Az akcentusos megszólalás meg az idegen dal-szöveg a pirszinges suhancokat is irritálja:

„Nem látjátok, hogy megkerült a drogtól?! Lökjük ki!”

Az érintett most alaposan szemügyre veszi a körülötte állókat. A szőlős nejlonzacskót átteszi a másik kezébe, amellyel eddig is a rúdka kapaszkodott. A gyümölcs a fejével azonos magasságba emelkedik, csapzott haja hasonló árnyalatú, mézszínű; szabaddá vált kezét jelentőségteljesen a kabátjába mélyeszi, hatásszünetet tart, ettől mindenki arrább kúszik néhány centivel a kapaszkodórúdon; kerek nikkelszelencét emel ki a zsebéből, a tetejét felkattintja, megnézi arcát a tenyéryi tükörben, hátratul a homlokáról egy tincset, majd gyors mozdulattal visszacsúsztatja a szelencét.

„Megnyugodtam, nem látszom sem drogosnak, sem örültnek, én vagyok az egyetlen nő most ezen a járaton. Nem szégyellik magukat, uraim?”

Elhagyunk két megállót, közben jórészt kicserélődik az utazóközönség. Akik felszállnak, nem ismerik az előzményeket. Egy csoport diák egymás szavába vágva folytatja korábban megkezdett vitáját az esti meccsről. A szőlős nő felém sodródik, megemelt álla sértődöttségre vall, rossz előérzetem támad, a hely még mindig üres mellettem. Kérdés nélkül leül, nehéz parfümillat üt át a náthámon, a szőlőt az ölébe veszi, követem a tekintetével: a nejlon alatt szétnyomódott szemek látszanak. Megpróbálom felmérni a nő korát, ahogy közelebb hajol, vastagon rúzosott ajka körül furcsán futnak körbe a ráncok, mintha borotvapengével kaszabolta volna össze sugár irányban az idő. Mély lélegzetet vesz, ettől az orra félkört ír le. Nem merek ránézni, még azt gondolnák, hogy valami közöm van hozzá, az én fejem is mindjárt kivörösödik, ha újra énekelni kezd. De nem. Halk kérdés lesz a mély lélegzetből:

„Miért indult el hátrafelé négykézláb?”

Tudom, hogy erre válaszolnom kellene valamit, talán azt, hogy egyáltalán nem mentem sehova, különösen nem négykézláb, csak itt ültem, és néztem, de már tény-

leg indulnék. De nem szólok semmit. Kiszámíthatatlan embereknek különben sem tanácsos ellentmondani. A nő ráérez tétováságomra:

„John Fitzgerald Kennedy feleségéről beszélek, a moziból jövök, a dallasi elnökgyilkosságról szóló filmet néztem, már nem is tudom, hányadszor, azóta az jár a fejemben, hogy Jackie miért mászott ki a helyéről a rózsaszín Dior kiskosztümjében, és miért indult el a lövés után hátrafelé azon a hosszú nyitott, sötétkék limuzinon, mert olyan rossz volt neki ott ülni a hulla mellett? Onnan szedték le a testőrök a mozgó járműről. Nem gondolkodott el ezen? Maga sem tud válaszolni? Miért nem marad a helyén? Maga is elmegy?”

Egy megállóval előbb szállok le. Nézem a buszt a járdaszegélyről, a belső sárgás fény körülrajzolja az utasokat. Olyan valószerűtlen a jelenet, mint egy árnyjáték: a nő szellemalakja felé közelítenek, aki kétségbeesetten kifelé mutogat az ablakon. A sofőr gázt ad, és eltűnik az utcasarkon a heréskerti járat, féklámpái hosszú vörös csíkot hagynak a sötétben. Szemben a zöldsége kirakata tele van déligyümölcscsel, szőlővel. Talán viszek haza.

KONDOR PÉTER

Írni, szeretni

*Az én marad abba velünk,
tehetetlen mozdul az ágyon,
gyönyörű folyamat a kezünk,
két történettelen várrom,
elhiszed azt, ki lehetnék,
egymásé most a magányunk...
vagyunk,
szívünk aztán
újra két időt ver,
mert hiába,
könyöklöm vagy alszom,
valamit mindig
csinálni kell,
én az időt mondom,
ami megáll, ha hallgatok,
engedelmeskedjék
számban a nyelv.*